

Selgitustaotlus

Saaremaal, 23.02.2025

Lugupeetud Õiguskantsler,

ÜRO Peaassamblee võttis 20. detsembril 1993 **resolutsiooniga** vastu nn Pariisi printsiibid, mis panevad liikmesriikidele kohustuse luua riiklik inimõiguste asutus.

Teie kodulehel on selgelt toodud, et Õiguskantsler täidab alates 1. jaanuarist 2019 Eesti riikliku inimõiguste kaitse ja edendamise asutuse (National Human Rights Institution – NHRI) ülesandeid, lähtudes resolutsioonis kindlaksmääratud põhimõtetest. 2020. aasta detsembris otsustas ÜRO inimõiguste asutuste akrediteerimise alakomitee anda õiguskantslerile kui riiklikule inimõiguste asutusele kõrgeima staatusega (A) akrediteeringu.

Selle institutsioonile on antud pädevus edendada ja kaitsta inimõigusi. Muuhulgas kuulub selle institutsiooni kohustuste hulka:

- ✓ edendada siseriiklike õigusaktide, määruste ja tavade ühtlustamist rahvusvaheliste inimõiguste dokumentidega, mille osaline riik on, ja tagada nende tõhusat rakendamist
- ✓ soodustada inimõiguslaste dokumentide ratifitseerimist või nendega ühinemist ja tagada nende rakendamine

Arvestades eeltoodut ja asjaolu, et endi määratemine põlisrahvana ning palve end sellisena tunnustada tagamaks oma õiguste efektiivset kaitset, on fundamentaalne inimõigus, palun selgitage:

1. Kas ja mida on Õiguskantsleri institutsioon teinud, et soodustada Eesti Vabariigi territooriumil elavate põlisrahvate õiguste (inimõiguste) efektiivset kaitset, sh ILO konventsiooni nr 169 (Põlis- ja hõimurahvaste konventsioon) ratifitseerimist?
2. Kas ja kuidas on Õiguskantsler seotud ÜRO Inimõiguste Nõukogu poolt 2024.a koostatud dokumendi alusel nõutud **aruande** koostamise ja selle esitamisega ekspertrühmale?
 - ✓ Juhul kui mitte, siis palume selgitada, milline asutus Eesti poolt seda aruannet/vastust koostab?

- ✓ Juhul kui viidatud aruande on koostanud Õiguskantsler palume edastada meile vastus ÜRO Inimõiguste Nõukogule 31. jaanuariks nõutud **teabenõudele**?
- ✓ Kuidas saarlaste esindajaid edaspidi kaasatakse ÜRO Inimõiguste Nõukogule esitatava aruande koostamiseks vajalike sisendite andmiseks? Märgime, et oma sisendite lisamisest on huvitatud lisaks Saaremaa põlisrahvale ka teised Eestis elavad ja enesemääramise teostanud põlisrahvad – läänlased, virulased, pärnulased, võrokesed, setod, haanirahvas jt.

3. Kas ÜRO Põlisrahvaste õiguste **deklaratsioonist** tulenevad Eesti riigile õigused ja kohustused? Kas see on kehtivaks dokumendiks, millele saab põlisrahvas oma õiguste kaitsel tugineda?

- ✓ Kes ja mille alusel otsustab, millised ÜRO deklaratsioonid on Eestile siduvad ja kuuluvad täitmisele ja millised mitte (märgime siinkohal, et liikmesriikidele anti kohustus luua riiklik inimõiguste asutus samuti ÜRO deklaratsiooniga (20. detsembril 1993) ja see on riilikult ellu viidud.
- ✓ Eesti Vabariigi kohtud viitavad, et tegemist ei ole õiguslikult siduva kohustusega ja sellest ei tulene põlisrahvale iseseivaid õigusi, sh kaebeõigust. Mida on Teie arvates vaja teha selleks, et ÜRO Põlisrahvaste Õiguste Deklaratsioon Eesti Vabariigis kehtiks (kehtestataks)?
- ✓ Miks on Eesti Välisministeeriumi veebilehelt maha võetud põlisrahvaste õigusi käsitlevad dokumendid, eelkõige ÜRO Põlisrahvaste õiguste Deklaratsioon selle originaalkujul. Küsimuse esitamine on ajendatud faktist, et varem (näiteks kaks aastat tagasi, siis kui saarlased, võrokesed jt end põlisrahvana määrasid) oli see info Välisministeeriumi kodulehel algsel kujul vabalt saadaval.

Lugupidavalt,

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristjan Mora

Jaen Teär

Hannes Nelis

Eraisikutena ning seltsingu Saaremaa Põlisrahvas esindajatena

Vastus palun saata aadressile: Saarte.Maakogu@gmail.com